

İsmail YAŞAYANLAR : Kirmastı (Mustafakemalpaşa) Lâlâ Şahin Paşa Medresesi

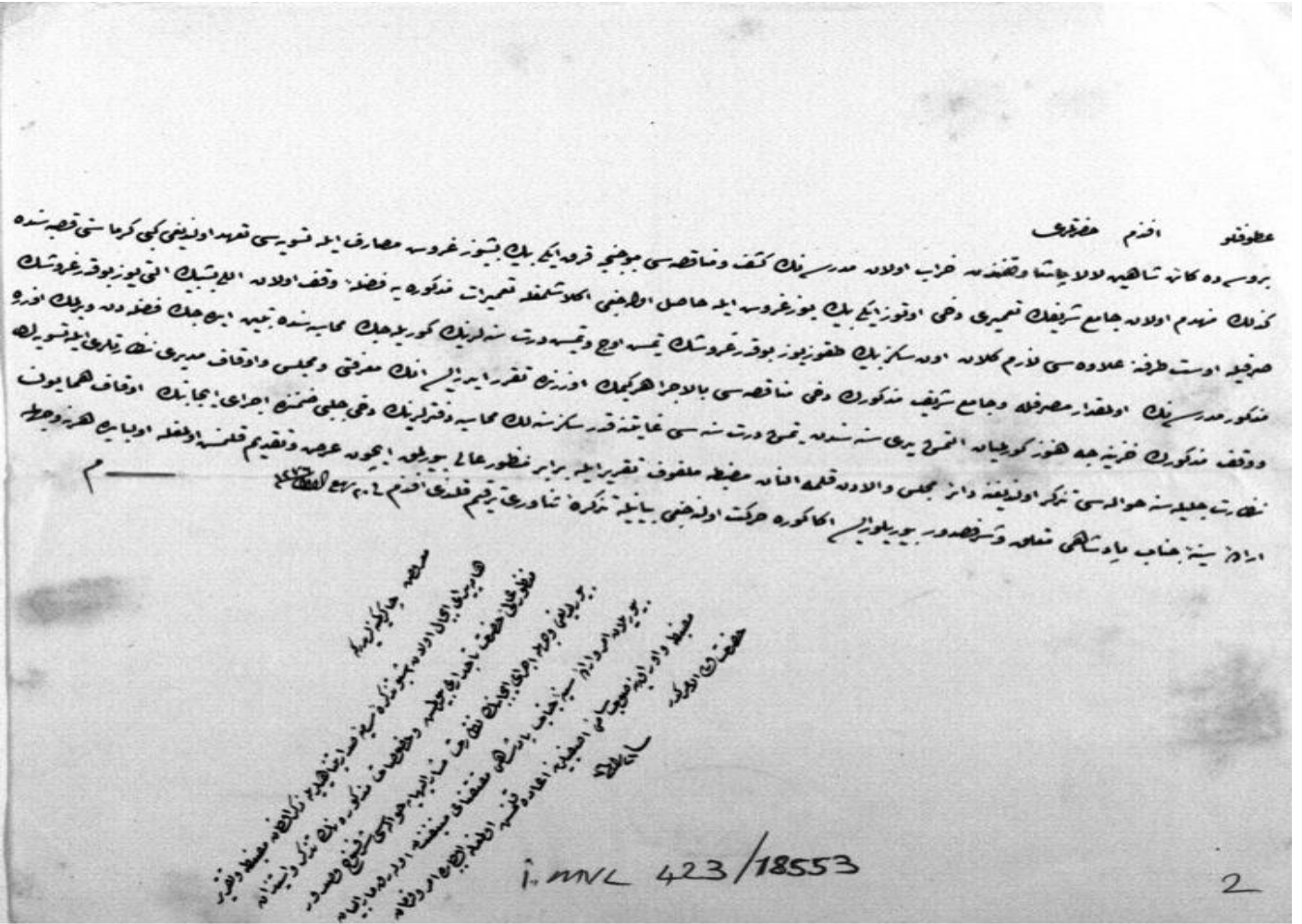
İsmail YAŞAYANLAR

Kirmasti Kazası dâhilinde merkez kasabada bir medresenin olup olmadığı konusu uzun senelerdir tartışılmaktadır. Lâlâ Şahin Paşa'nın Haziran 1348 tarihli vakfiyesinde Kirmasti dâhilinde bir medreseden bahsedilmemesi ve medrese yapısının günümüze ulaşamaması sebebiyle, var olup olmadığına dair şüpheler hâlen mevcuttur. [\[1\]](#) Bu yazıda Lâlâ Şahin Paşa evkafına dâhil olan ve Kirmasti'de -bugün var olmasa da- 19. yüzyılın sonuna değin var olan medresenin varlığına ilişkin Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde

bulunan arşiv belgeleri ve Hudâvendigâr Vilâyeti sâlnâmelerinden elde edilen veriler çerçevesinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Kirmasti Kazası'nda bir medresenin var olduğunu kanıtlayan ilk belge 20 Şubat 1710 tarihine aittir. Bu belgede *Kirmastî'de vâki' Şahin Lâlâ Paşa Medresesi'nin halen müderrisi Mehmed Efendi ve ondan mukaddem müderris olan Abdullah Efendi ve ondan mukaddem müderris olan Salih Mehmed Efendi'den* bahsedilmektedir.[2] Belgeden anlaşıldığı üzere Kirmastî'de bir medrese olduğu, Şubat 1710 tarihi itibarıyla müderrisinin Mehmed Efendi olduğu ve Mehmet Efendi'den önce görev yapan iki müderrisin daha isimleri sayılmaktadır. Buna karşılık 1 Eylül 1861 ve 16 Mart 1879 tarihli farklı iki belgede de "*Kirmastî'de Lâlâ Şahin Paşa Camii*" ve "*Bursa'da Lâlâ Şahin Paşa Medresesi'nin tamirlerine dâir*" ifadeleri yer almaktadır.[3] Bu iki belgeden yola çıkılarak Kirmastî'de bir medrese olmadığı, Bursa'da Hisar içinde bulunan Lâlâ Şahin Paşa Medresesi ile karıştırıldığı yönünde bazı değerlendirmeler yapılabilmektedir.[4] Fakat 20 Şubat 1710 tarihli bir diğer belgede *Kirmastî'de bulunan Şahin Lâlâ Paşa Medresesi* ifadesi açık bir şekilde Kirmastî'de de bir medrese olduğunu ortaya koymaktadır. Zîra aynı şekilde 1 Eylül 1861 ve 16 Mart 1879 tarihli belgeler de Bursa'da bulunan Lâlâ Şahin Medresesi'ni açık bir dille ifade etmiştir.[5]

Kirmastî'de medrese olmadığına dair bir diğer yaklaşım ise Mevlânâ Kirmastî'nin İstanbul'da yaptırdığı medrese ile Kirmastî'deki medresenin karıştırıldığıdır. Fakat 19 Mayıs 1673 tarihli başka bir belgede *Kirmastî Medresesi müderrisliğine* ifadesi kullanıldığı görülmektedir, yani İstanbul'da bulunan ve Mevlânâ Kirmastî'nin yaptırdığı medresenin adı Kirmastî Medresesi'dir.[6] Hudâvendigâr Vilâyeti Kirmasti Kazası'nda bulunan medresenin ismi ise Lâlâ Şahin Paşa Medresesi'dir.

Kirmasti'de bir medrese olduğuna yönelik diğer bulgular sâlnâmelerden izlenebilmektedir. 1884/1885 senesine ait Hudâvendigâr Vilâyeti Sâlnâmesi'nde Kirmasti'de *Lâlâ Şahin Paşa'nın bir medresesi mâmûr ve gûşâdedir* ifadesi yer almaktadır.^[7] Yine 1889/1890 senesine ait sâlnâmede Kirmasti'de Lâlâ Şahin Cami-i Şerifi yakınında bir medrese bulunduğu ve bu medresede rüşdiye eğitimi verildiği kayıtlıdır.^[8]

Medresenin varlığına dair gösterilebilecek başka bir önemli belge ise 15 Kasım 1915 tarihli'dir. Bu belgeye göre Kirmasti'de Şahin Lâlâ Paşa Camii ve Medresesi yakınında nehir kenarına inşâ edilmek istenen rıhtımın yapımı esnasında, cami ve medresenin de üzerinde bulunduğu kale duvarlarına zarar geleceği, zaten kale duvarlarının nehrin kuvvetli akışından dolayı çok zarar gördüğü, cami ve medresenin temellerine zarar gelmemesi için buraya taş setler yapılacağı ve masraflarının maliye nezaretince karşılanacağı ifade edilmektedir.^[9] Set duvarları ile ilgili problemlerin daha eskiye gittiği, 18. yüzyıldan itibaren bu duvarların oldukça yıpranmış bir halde olduğu da bilinmektedir.^[10] Lâlâ Şahin Paşa tarafından yaptırılan cami ve medrese birbiriyle yan yana iki yapıdır. Set duvarlarının zarar görmesi ve Kirmasti'yi etkileyen depremler bu iki yapıda da büyük tahribata sebep olmuştur. Nitekim Kirmasti'deki Lâlâ Şahin Paşa Camii ve Medresesi günümüze ulaşamayan yapılar arasındadır.

در دولت بینه عوض داعی بینه اولدر که کروسجی واقع شاهین لالا مدرسه سنک حاله مدرسی محمد افندی و فرزند
مقدم مدرسی اولان السید عبدالنہ افندی و آندہ مقدم مدرسی اولان صالح محمد افندی و قرزقه وقف و سایر مدرسی الم مجلس علم
و محرم شاهین لالا واقفانک توبیتی اولاده اولاد اولاده مشروطه اولوب اہتوا حاضر بالمجلس سلیم بیک بن محمد بیک اولاد واقف
اولوب بوندرن اقدم وقف فریبہ مشروطیت اوزرہ منقوی اولوب خرمندہ استقامت و عفت اوزرہ اولغله کند و ذہن جملہ فرضا و صلوات
اوزرہ ایکن حاله منقوی اولان حسین نام کمنہ توبیت مقومہ اولاد عقابہ مشروطہ اولوب بن اولاد عقابہ اولغله احق اولایم
کندوبہ بر طرفیقلہ توجیہ اندرہ فریبہ غدر اتر بیلندہ ما عدا وقف فریبہ خیانت و قرزقه یہ غدر و اذیت اوزرہ اولوب مدرسه فریبہ
مدرستریک بعضنک اوج یلق و بعضنک ایکی یلق و طبع لر زمشندہ قالہ یعنی اخبار ایزوب توبیت مقوم شرط واقف اوزرہ فریبہ
سلیم بیکہ توجیہ و عنایت یورلوق رجاہندہ اولدقلرین درد و تہارہ اعلام اید یور جیو اچاح ایتلہ اولکہ واقع حالدر راکاہ بندہ اولدہ
عوض اولندر باقی ذہنہ منہ الام کدر خراجہ انبایع مہ منو اخیر لکسہ صحر و عسدر دمانہ
العند
مس العند الداعی لمدولہ
سرف الصغی عدیرہ

Sonuç olarak Kirmasti'de bir medresenin var olduğu söylenebilmektedir. Kirmasti Lâlâ Şahin Paşa Medresesi'nin, Bursa'daki Lâlâ Şahin Paşa veya İstanbul'daki Kirmastî Medreseleri ile karıştırılması ihtimali pek mümkün görülmemektedir. Belgelerde her üç medresenin de açık bir şekilde tanımlanıyor olması, karıştırılma problemini ortadan kaldırmaktadır.

• Dr. İsmail YAŞAYANLAR

* Bu yazı 19. Yüzyılda Kirmasti (Mustafakemalpaşa) Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Durumu (Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2012) isimli yüksek lisans tezi esas alınarak ve kullanılan arşiv malzemelerinden örnekler verilerek hazırlanmıştır.

[1] Sezai Sevim ve Hasan Basri Öcalan, *Osmanlı Kuruluş Dönemi Bursa Vakfiyeleri*, Bursa: Osmangazi Belediyesi Yayınları, 2010, ss.27-31

[2] BOA., *AE.SAMD.III.*, 82/8202, 29 Zilhicce 1121

[3] BOA., *İ.MVL.*, 423/18553, 20 Rabiü'l-evvel 1276 ; BOA., *A.MKT.UM.*, 496/24, 25 Safer 1278

[4] Mefail Hızlı, "20. Yüzyıl Başlarında Kirmasti'de Eğitim-Öğretim", *Mustafakemalpaşa (Kirmasti) Sempozyumu Bildirileri*, Bursa: Mustafakemalpaşa Belediyesi Yayınları, 2011, ss. 142-143

[5] BOA, *İ.MVL.*, 423/18553, 20 Rabiü'l-evvel 1276 ; BOA., *A.MKT.UM.*, 496/24, 25 Safer 1278

[6] BOA., *İE.TCT.*, 2/252, 02 Safer 1084

[7] *Hudâvendigâr Vilâyeti Sâlnâmesi*, Def'a 13, Bursa: Matbaa-i Vilâyet, H.1303, s. 398

[8] *Hudâvendigâr Vilâyeti Sâlnâmesi*, Def'a 16, Bursa: Matbaa-i Vilâyet, H.1306, s.72

[9] BOA., *DH.UMVM.*, 73/34, 08 Muharrem 1334

[10] M. Safiyüddin Erhan, “Şihabüddin Lâlâ Şahin Paşa Hayatı, Vakıfları ve Külliyesi”, *Mustafakemalpaşa (Kirmasti) Sempozyumu Bildirileri*, Bursa: Mustafakemalpaşa Belediyesi Yayınları, 2011, s.72

İsmail YAŞAYANLAR

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Yaşayanlar / Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu (2010). Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı'nda “19. Yüzyılda Kirmasti (Mustafakemalpaşa) Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Durumu” isimli çalışması ile yüksek lisansını (2012), “Sinop, Samsun ve Trabzon'da Kolera Salgınları, Karantina Teşkilatı ve Kamu Sağlığı Hizmetleri (1876-1914) isimli çalışmasıyla da doktorasını (2015) tamamladı. Halen Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde görev yapmakta olup, çalışmaları genel olarak yakınçağ döneminde Osmanlı sosyo-ekonomik ve kent tarihi konularına odaklanmıştır. | E-Posta: ismailyasayanlar@gmail.com

[status draft]

[nogallery]

[geotag on]

[publicize off|twitter|facebook]

[category istihbarat]

[tags MEDRESELER DOSYASI, İsmail YAŞAYANLAR, Kirmasti, Mustafakemalpaşa, Lâlâ Şahin Paşa, Medrese]